

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

จากความสำเร็จของการพัฒนาคุณภาพสินค้า การตลาด และระบบโลจิสติกส์¹ของประเทศไทย ทำให้โครงสร้างรายได้ของประเทศไทยแยกออกเป็น 2 ภาค คือ ภาคการบริโภคภายในประเทศ และภาคการส่งออกต่างประเทศ โดยที่ภาคการส่งออกเป็นภาคที่สร้างรายได้ให้แก่ประเทศไทยมากถึงร้อยละ 60 ของรายได้รวมของประเทศไทย สินค้าส่งออกที่ประเทศไทยผลิตมีมากมายหลายชนิด เช่น ข้าว ยางพารา น้ำตาล สิ่งทอ ฯลฯ แต่ในบรรดาสินค้าส่งออกทั้งหมดของประเทศไทย ผ้าไหมไทยนับเป็นสินค้าส่งออกที่มีความโดดเด่นอย่างมาก เพราะผ้าไหมมิใช่เป็นเพียงสินค้าส่งออกธรรมดาที่ผลิตเพียงจำนวนมาก ๆ และมีรูปแบบสนองความต้องการของผู้บริโภคเท่านั้น หากแต่ผ้าไหมไทยเป็นสินค้าส่งออกทางวัฒนธรรมที่มีความโดดเด่นด้านลวดลายบนผืนผ้า ซึ่งลวดลายเหล่านี้ได้ถูกสร้างสรรค์ขึ้นจากคติพจน์ ความเชื่อ วัฒนธรรมของผู้ผลิต และด้วยความต้องการของตลาดผู้ซื้อผ้าไหมจำนวนมากทั่วโลก ทำให้เกิดผู้ผลิตผ้าไหมไทยจำนวนมากในประเทศไทย ทั้งผู้ผลิตในรูปแบบโรงงานอุตสาหกรรมที่มีเครื่องทอผ้า (กี่) จำนวนมากถึง 100 เครื่องขึ้นไป หรือชาวบ้านเกษตรกรที่รวมตัวกันผลิตผ้าไหมในรูปแบบอุตสาหกรรมในครัวเรือน โดยมีเครื่องทอผ้า (กี่) เพียง 1 ถึง 20 เครื่อง และเป็นที่น่าสนใจว่าแม้ผ้าไหมไทยเป็นสินค้าส่งออกทางวัฒนธรรมที่มีความสำคัญของประเทศไทย แต่กลับไม่มีระบบกฎหมายที่ให้ความคุ้มครองแก่ผ้าไหมโดยเฉพาะ ความคุ้มครองผ้าไหมไทยในฐานะผลงานสร้างสรรค์ของชาวบ้านจึงตกอยู่กับระบบกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาหลาย ๆ ฉบับ เช่น พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ.2537 พระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ.2522 พระราชบัญญัติสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ฯลฯ ซึ่งกฎหมายเหล่านี้ล้วนเกิดขึ้นจากข้อตกลงระหว่างประเทศภายใต้กรอบความคิดของชาติตะวันตก กฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาเหล่านี้จึงไม่อาจสะท้อนถึงแนวความคิดเพื่อการคุ้มครองผ้าไหมไทยได้อย่างแท้จริง แม้ว่าการพัฒนาในภาคการผลิต การบริหารจัดการวัตถุดิบ การปรับปรุงสายพันธุ์หม่อนไหมจะก้าวล้ำหน้าไปมากแล้วก็ตาม

¹ William Pagonis ให้คำจำกัดความคำว่า “โลจิสติกส์” ไว้ว่าเป็น “การบูรณาการการขนส่ง การจัดหา การจัดเก็บ ในคลังสินค้า การบำรุงรักษา การจัดซื้อจัดหา การทำสัญญาและการทำงานแบบอัตโนมัติ (Automation) ไว้ในหน้าที่เดียว ซึ่งทำให้มั่นใจได้ว่าจะไม่มีการให้ความสำคัญกับประเด็นปลีกย่อยมากกว่าเป้าหมายรวม (Suboptimization)

สิ่งหนึ่งซึ่งทำให้ผ้าไหมไทยกลายเป็นสินค้าส่งออกที่สำคัญของประเทศไทย ส่วนแรก ได้แก่ ความหลากหลายของลวดลายบนผืนผ้าไหมไทย กระบวนการมัดย้อม และการทอผ้าไหม ซึ่งชาวบ้านผู้ผลิตผ้าไหมต่างพัฒนาลวดลาย รูปร่าง สี สัน เทคนิคการย้อมสีตามภูมิปัญญาของท้องถิ่น โดยแต่ละท้องถิ่นต่างสร้างความงดงามผ่านลวดลายที่แตกต่างกัน ทั้งนี้ตามแต่วัฒนธรรม ความเชื่อของชาวบ้านและผู้ผลิตแต่ละกลุ่ม เช่น ผ้าไหมทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นผ้ามัดหมี่ หรือผ้าโฮล ฯลฯ ลวดลายเหล่านี้นับเป็นคุณค่าทางวัฒนธรรมท้องถิ่น และนี่คือเอกลักษณ์เฉพาะตัวของผ้าไหมไทย ที่มีอาหาได้จากผ้าไหมของประเทศไทยอื่น ๆ ส่วนที่สองได้แก่กรรมวิธีการทอผ้าไหมด้วยมือ งานผ้าไหมจึงเป็นงานฝีมือ ช่างทอผ้าไหมจึงเป็นทั้งผู้ทอผ้าและผู้ออกแบบลวดลายผ้าไหมในเวลาเดียวกัน ผ้าไหมไทยจึงมีเนื้อหนา นุ่ม เงามเป็นเหลี่ยมมันวาว และเนื้อผ้าไหมทอมือจะมีปุมปมไม่เรียบตลอดทั้งผืน ซึ่งลักษณะเหล่านี้เป็นเอกลักษณ์พิเศษของสินค้าผ้าไหมทอมือของประเทศไทย

ในอีกมุมหนึ่งของอุตสาหกรรมผ้าไหมไทย ผ้าไหมไทยได้สร้างรายได้แก่ประชาชนระดับรากหญ้า นับตั้งแต่เกษตรกรผู้ปลูกหม่อน ผู้เลี้ยงไหม ผู้ผลิตเส้นไหมดิบ รวมตลอดถึงผู้ทอผ้าไหม ทั้งนี้ไม่จำกัดว่าผู้ผลิตผ้าไหมจะอยู่ในรูปอุตสาหกรรมในครัวเรือนหรือโรงงานอุตสาหกรรม ผ้าไหมไทยจึงเป็นสินค้าที่กระจายรายได้แก่ทุกภาคส่วนของผู้เกี่ยวข้องในวงจรธุรกิจ แต่ในอีกด้านหนึ่งกลับปรากฏปัญหาที่น่าจะได้รับการพิจารณาอย่างรอบคอบ เช่น การทำซ้ำลวดลายของผ้าไหมอย่างไม่ถูกต้องตามกฎหมาย การที่กฎหมายลิขสิทธิ์ไม่อาจให้ความคุ้มครองแก่งานทอผ้าไหม ลวดลายดั้งเดิมของผ้าไหมไทยก็ไม่อาจได้รับความคุ้มครองลิขสิทธิ์ งานออกแบบลวดลายบนผืนผ้าไหมบางประเภทก็ไม่ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายลิขสิทธิ์ การที่ผู้ผลิตผ้าไหมมุ่งแต่การขายผ้าไหมแต่ปราศจากจิตสำนึกด้านกฎหมายลิขสิทธิ์ เป็นต้น

เมื่อพิจารณาถึงปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับอุตสาหกรรมผ้าไหมไทยดังกล่าวข้างต้นจะพบว่า ปัญหาเหล่านี้เกิดขึ้นเพราะปัจจุบันประเทศไทยยังไม่มีกฎหมาย โดยเฉพาะที่จะให้ความคุ้มครองแก่งานผ้าไหมไทยทั้งมีดีงานด้านวัฒนธรรมและงานผลิตผ้าไหมแบบอุตสาหกรรม ดังนั้นเพื่อให้อุตสาหกรรมผ้าไหมไทยได้รับประโยชน์สูงสุดและลดปัญหาด้านกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาให้มากที่สุด การวิจัยฉบับนี้จึงมีความจำเป็นที่จะต้องศึกษาถึงรูปแบบกระบวนการผลิตผ้าไหมและผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการนำกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญามาคุ้มครอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ.2537 มาใช้กับงานผ้าไหมไทย ภายใต้กรอบความตกลงระหว่างประเทศอันคุ้มครองลิขสิทธิ์ระหว่างประเทศ เช่น อนุสัญญากรุงเบิร์น ความตกลงขององค์การทรัพย์สินทางปัญญาโลก WIPO เป็นต้น พร้อมกับการศึกษาเปรียบเทียบแนวทางคุ้มครองงานสิ่งทอของประเทศต่าง ๆ เช่น ประเทศจีน ประเทศเกาหลีใต้ ประเทศญี่ปุ่น ประเทศฝรั่งเศส

อันจะส่งผลให้ทราบถึงทิศทางและรูปแบบที่เหมาะสมในการกำกับดูแลผ้าไหมไทย ไปจนถึงข้อเสนอแนะที่เกี่ยวกับกฎหมายลิขสิทธิ์และแนวทางการปรับปรุงเพิ่มเติมกฎหมายลิขสิทธิ์ไทย เพื่อรองรับการพัฒนาอุตสาหกรรมผ้าไหมไทยทั้งในปัจจุบันและอนาคต ซึ่งประเด็นดังกล่าวเป็นหัวข้อสำคัญของการวิจัยชิ้นนี้

เนื่องจากงานวิจัยผ้าไหมไทยเป็นงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้ผลิตผ้าไหมทั่วประเทศไทย การศึกษาถึงรูปแบบ กรรมวิธีการผลิต ปัญหาที่เกิดขึ้นของผ้าไหมไทยทั่วประเทศย่อมเป็นไปได้ยากยิ่ง ภายใต้อุปสรรคด้านงบประมาณ ระยะเวลา และผู้ช่วยเหลือในการทำวิจัยชิ้นนี้ ทั้งการวิจัยชิ้นนี้เรียกได้ว่าอยู่ในขั้นเริ่มต้นเท่านั้น ดังนั้นงานวิจัยชิ้นนี้จึงจำเป็นต้องเลือกศึกษาผ้าไหมเพียงจังหวัดเดียว คือผ้าไหมจังหวัดสุรินทร์ เพื่อให้การวิจัยชิ้นนี้สำเร็จลงและสะท้อนถึงปัญหาข้อกฎหมายลิขสิทธิ์ที่มีต่ออุตสาหกรรมผ้าไหมไทยได้ดีที่สุด เนื่องด้วยผ้าไหมสุรินทร์เป็นผ้าไหมที่ได้รับการยอมรับทั้งในประเทศและต่างประเทศว่า ผ้าไหมสุรินทร์เป็นผ้าไหมทอมือที่มีลวดลายเฉพาะท้องถิ่น ทั้งในจังหวัดสุรินทร์ยังประกอบไปด้วยผู้ผลิตผ้าไหมในรูปอุตสาหกรรมในครัวเรือนและผู้ผลิตในรูปอุตสาหกรรม จังหวัดสุรินทร์จึงเป็นแหล่งผลิตผ้าไหมและแหล่งการละเมิดลิขสิทธิ์ในงานผ้าไหมไทยในเวลาเดียวกัน การวิจัยผ้าไหมสุรินทร์ย่อมสร้างความเข้าใจในการใช้กฎหมายลิขสิทธิ์ ผลกระทบ และประเด็นข้อกฎหมายลิขสิทธิ์ที่สำคัญต่ออุตสาหกรรมผ้าไหมเป็นเบื้องต้น

อนึ่ง จากการค้นคว้าทางเอกสารคณะผู้วิจัยพบว่า เอกสารต่างประเทศทางด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับความคุ้มครองผ้าไหมเกือบทั้งหมดล้วนเป็นเอกสารที่ตีพิมพ์หรือจัดทำภายใต้ความตกลงระหว่างประเทศ เช่น สนธิสัญญากรุงเบิร์น หรือความตกลงขององค์การทรัพย์สินทางปัญญาโลก WIPO เป็นต้น อันส่งผลต่อกฎหมายลิขสิทธิ์ของประเทศต่าง ๆ ทำให้แต่ละประเทศผู้ส่งออกผ้าไหมต่างมีแนวทางคุ้มครองผ้าไหมและสิ่งทอของตนในรูปแบบแตกต่างกันไป โดยบางประเทศได้ให้ความคุ้มครองผ้าไหมและอุตสาหกรรมสิ่งทอของตนในรูปกฎหมายลิขสิทธิ์ที่ชัดเจน แต่ในบางประเทศกลับไม่ได้มีบทบัญญัติในกฎหมายลิขสิทธิ์เฉพาะกับงานผ้าไหมหรือสิ่งทอทางอุตสาหกรรม ในขณะที่บางประเทศยังรอผลและความตกลงที่ชัดเจนในเวทีระหว่างประเทศ ดังนั้น งานวิจัยชิ้นนี้จึงอาจอ้างอิงถึงบทวิเคราะห์และผลงานวิจัยต่าง ๆ ที่ปรากฏตามความตกลงระหว่างประเทศร่วมกับแนวทางการใช้กฎหมายลิขสิทธิ์ของประเทศต่าง ๆ แต่อย่างไรก็ตาม ประเด็นใดที่มีการวิเคราะห์หรืออ้างอิงถึงกฎหมายต่างประเทศใด เท่าที่คณะผู้วิจัยจะสืบค้นได้ คณะผู้วิจัยก็ได้อ้างอิงและเปรียบเทียบด้วย โดยในงานวิจัยชิ้นนี้คณะผู้วิจัยพยายามจะเขียนในรูปแบบที่ผู้อ่านทั่วไปสามารถทำความเข้าใจได้ ซึ่งวิธีการนี้จะเป็ผลดีแก่งานวิจัยฉบับนี้เองที่สามารถเข้าถึงกลุ่มคนที่สนใจในประเด็นเหล่านี้ได้อย่างกว้างขวาง และงานวิจัยชิ้นนี้จะเป็นฐาน

แก่งานวิจัยในประเด็นอื่น ๆ ต่อไปในอนาคต สำหรับผู้ที่สนใจเรื่องอุตสาหกรรมผ้าไหมไทยทั้งใน
 ด้านงานสร้างสรรค์ทางวัฒนธรรมและงานสร้างสรรค์ทางอุตสาหกรรม อันจะเป็นการสร้างองค์
 ความรู้ด้านนี้ขึ้นใหม่สำหรับประเทศไทยต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อการศึกษาถึงมาตรการคุ้มครองลิขสิทธิ์ในงานผ้าไหมไทยในแต่ละขั้นตอนการ
ผลิต
2. เพื่อสร้างแรงจูงใจแก่ผู้ประกอบการในการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ผ้าไหมไทย
3. เพื่อสร้างความมั่นใจแก่ผู้พัฒนางานผ้าไหมไทยในรูปความคุ้มครองผลประโยชน์ตาม
กฎหมายลิขสิทธิ์
4. เพื่อศึกษาแนวทางการใช้การตีความของนักกฎหมายไทยที่เกี่ยวข้องกับงานผ้าไหม
5. เพื่อกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาในด้านต่าง ๆ แก่ผู้ประกอบการผ้าไหมไทย

1.3 กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยเรื่องลิขสิทธิ์ในงานผ้าไหม : ศึกษากรณีผ้าไหมจังหวัดสุรินทร์เกิดขึ้นภายใต้
 กรอบแนวคิดในการวิจัย 3 ประการด้วยกัน คือ

ประการแรก การแสวงหาแนวทางการคุ้มครองลิขสิทธิ์แก่งานผ้าไหมไทยและผ้าไหม
 จังหวัดสุรินทร์ ในฐานะที่งานผ้าไหมคืองานศิลปะทางวัฒนธรรมของชาติและภูมิปัญญาของ
 ชาวบ้าน โดยที่ลวดลายของผ้าไหมถือเป็นงานศิลปะแขนงหนึ่งของชาติไทย ซึ่งผู้สร้างสรรค์
 ลวดลายบนผืนผ้าไหมก็คือชาวบ้านเกษตรกรไทย ผืนผ้าไหมจึงเปรียบเสมือนงานศิลปะของชาว
 ตะวันออก ซึ่งช่างทอผ้าไหมบรรจงวาดลวดลายลงบนผืนผ้าด้วยวิธีการทอ เช่นเดียวกับจิตรกร
 ชาวตะวันตกเขียนภาพบนกระดาษ ช่างทอผ้าไหมจึงนับเป็นศิลปินและเป็นผู้สร้างสรรค์ อัน
 สมควรที่กฎหมายลิขสิทธิ์ไทยจะให้ความคุ้มครองแก่งานผ้าไหมของศิลปินไทยเหล่านี้เทียบเท่า
 งานศิลปะแขนงอื่น ๆ

ประการที่สอง ศึกษาถึงข้อกำหนดและความตกลงระหว่างประเทศด้านกฎหมายลิขสิทธิ์
 เช่นสนธิสัญญากรุงเบอร์ลิน ความตกลงระหว่างประเทศขององค์การทรัพย์สินทางปัญญาโลก
 WIPO ซึ่งกรอบสนธิสัญญาและความตกลงระหว่างประเทศทั้งสองนี้ถือเป็นแนวทางที่สำคัญต่อ
 การปรับปรุงกฎหมายลิขสิทธิ์ไทย ในฐานะที่ประเทศไทยเป็นสมาชิกประเทศหนึ่งของเวที
 กฎหมายลิขสิทธิ์ระหว่างประเทศ ซึ่งในปัจจุบันกลุ่มประเทศในทวีปต่าง ๆ เริ่มให้ความสำคัญแก่

งานด้านวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปะ ภูมิปัญญาดั้งเดิมของแต่ละชนชาติมากขึ้น และปัจจุบันหลาย ๆ ประเทศบนโลกได้มีการปรับปรุงกฎหมายลิขสิทธิ์ เพื่อขยายความคุ้มครองถึงงานศิลปะดั้งเดิมของชาติตน และงานศิลปะงานออกแบบทางวัฒนธรรมที่ก่อประโยชน์ในทางอุตสาหกรรมมากขึ้น

ประการที่สาม งานวิจัยชิ้นนี้จะทำการศึกษาแนวทางการใช้กฎหมายลิขสิทธิ์ของกลุ่มประเทศผู้ผลิตและส่งออกผ้าไหม และกลุ่มประเทศที่ให้ความคุ้มครองแก่งานผ้า (สิ่งทอ) เพื่อแสวงหาหนทางที่ก่อประโยชน์สูงสุดแก่อุตสาหกรรมผ้าไหมไทย ซึ่งในปัจจุบันผ้าไหมไทยและผ้าไหมสุรินทร์มิใช่เพียงงานหัตถกรรมพื้นบ้านต่อไป หากแต่ผ้าไหมไทยและผ้าสุรินทร์ในวันนี้คืองานอุตสาหกรรมส่งออกซึ่งสร้างรายได้แก่ประเทศไทยจำนวนมากในแต่ละปี

ด้วยกรอบความคิดข้างต้นส่งผลให้งานวิจัยชิ้นนี้จึงเป็นงานวิจัยทั้งแง่กฎหมายลิขสิทธิ์ และงานวิจัยในแง่ศาสตร์ทางวัฒนธรรมในเวลาเดียวกัน โดยงานวิจัยชิ้นนี้จะให้น้ำหนักแก่การศึกษากฎหมายลิขสิทธิ์เป็นสำคัญ และให้ความสำคัญต่อสนธิสัญญาความตกลงระหว่างประเทศ รวมทั้งการศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายลิขสิทธิ์ของประเทศผู้ผลิตและส่งออกผ้าไหม เพื่อเป็นแนวทางการศึกษาถึงมาตรฐานกฎหมายลิขสิทธิ์ไทยที่ให้ความคุ้มครองแก่งานผ้าไหมทั้งในปัจจุบันและอนาคต

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

ในส่วนการวิจัยเรื่อง ลิขสิทธิ์ในงานผ้าไหม : ศึกษากรณีผ้าไหมจังหวัดสุรินทร์นั้น คณะผู้วิจัยกำหนดขอบเขตในการวิจัยไว้ ดังนี้

1. ทำการศึกษาถึงขั้นตอนการผลิตผ้าไหมสุรินทร์ ทั้งผู้ผลิตในรูปอุตสาหกรรมในครัวเรือนและในรูปโรงงานอุตสาหกรรม
2. ทำการศึกษาถึงบทความ ตำราทางวิชาการกฎหมายที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งแนวทางการใช้การตีความของศาลไทยที่เกี่ยวข้อง
3. ศึกษามาตรการทางกฎหมาย แนวความคิด และการใช้การตีความกฎหมายลิขสิทธิ์ไทยตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ.2537 และมาตรการตามกฎหมายลิขสิทธิ์ต่างประเทศที่มุ่งคุ้มครองอุตสาหกรรมผ้าไหมและงานศิลปะในภาคอุตสาหกรรม
4. ศึกษากรอบความตกลงระหว่างประเทศในด้านลิขสิทธิ์ที่เกี่ยวข้องกับความคุ้มครองในงานผ้าไหม เพราะผ้าไหมสุรินทร์เป็นงานทางวัฒนธรรมและงานศิลปะในภาคอุตสาหกรรม
5. วิเคราะห์ นำเสนอความคิดเห็น และสรุปถึงภาพรวมของกฎหมายลิขสิทธิ์ที่เกี่ยวข้องกับผ้าไหม

1.5 ข้อจำกัดในการวิจัย

การวิจัยเรื่องลิขสิทธิ์ในงานผ้าไหม ศึกษากรณีผ้าไหมจังหวัดสุรินทร์นั้นเป็นงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวข้องกับศาสตร์ 2 แขนงด้วยกัน คือ แขนงแรกศาสตร์ทางวัฒนธรรมและงานศิลปะ เพราะผ้าไหมไทยแต่ละจังหวัดต่างมีลวดลายและจุดประสงค์ในการใช้งานที่แตกต่างกัน ทั้งขึ้นอยู่กับความเชื่อ ศาสนา วัฒนธรรมของผู้ทอในแต่ละชาติพันธุ์เป็นสำคัญ แขนงที่สองศาสตร์ทางกฎหมาย หรือนิติศาสตร์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในแง่กฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา โดยมีกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาหลายฉบับเข้ามาเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ของงานผ้าไหม อาทิ พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ.2537 ซึ่งมุ่งคุ้มครองผู้สร้างสรรค์งานศิลปะ หรือพระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ. 2522 ซึ่งมุ่งคุ้มครองงานออกแบบลวดลายผ้าไหมขึ้นใหม่ หรือพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ.2534 อันมุ่งคุ้มครองมาตรฐานของผ้าไหมภายใต้เครื่องหมายรับรอง หรือพระราชบัญญัติความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ.2546 ซึ่งมีจุดมุ่งหมายในการคุ้มครองภูมิปัญญาของท้องถิ่นที่เอกลักษณ์เฉพาะถิ่น และเป็นที่ยอมรับในหมู่สาธารณชนทั่วไป เป็นต้น

ด้วยขอบเขตของการวิจัยเรื่องผ้าไหมอันกว้างขวางข้างต้น การศึกษาวิจัยเรื่องผ้าไหมจึงไม่อาจหลีกเลี่ยงการศึกษาด้านวัฒนธรรม การดำรงชีวิต ความเชื่อ ประเพณี และศาสนาของผู้ผลิตผ้าไหมแต่ละกลุ่มได้ ประกอบกับกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวข้องก็มีเป็นจำนวนมาก ภายใต้ข้อจำกัดด้านระยะเวลาการดำเนินการ งบประมาณ และความสนับสนุนด้านข้อมูลจากบุคคลในท้องถิ่น งานวิจัยชิ้นนี้จึงกำหนดขอบเขตการศึกษาเพียงประเด็นกฎหมายลิขสิทธิ์เพียงประการเดียว พร้อมทั้งกำหนดขอบเขตการศึกษางานผ้าไหมเพียงจังหวัดเดียว คือจังหวัดสุรินทร์เท่านั้น

เหตุที่งานวิจัยชิ้นนี้เลือกศึกษาเพียงประเด็นปัญหาข้อกฎหมายลิขสิทธิ์เดียวเท่านั้น ก็เพราะกฎหมายลิขสิทธิ์เป็นบทบัญญัติที่ให้ความคุ้มครองแก่ตัวผู้สร้างสรรค์ผ้าไหมและออกแบบลวดลายบนผืนผ้าไหมโดยตรง โดยผู้สร้างสรรค์ผ้าไหมและออกแบบลวดลายผ้าไหมจะได้รับความคุ้มครองใน 2 ประการด้วยกัน คือ ประการแรกความคุ้มครองแก่สิทธิทางเศรษฐกิจ เพื่อการแสวงหาประโยชน์จากงานสร้างสรรค์ และประการที่สองความคุ้มครองแก่ธรรมสิทธิ หรือเรียกว่าสิทธิในชื่อเสียงเกียรติคุณของผู้สร้างสรรค์ในเวลาเดียวกัน ทั้งการศึกษาชิ้นนี้จะทำการศึกษาดังกรอบข้อตกลงตามกฎหมายสิทธิระหว่างประเทศ ซึ่งประเทศไทยเป็นสมาชิกอยู่ พร้อม ๆ กับการศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายลิขสิทธิ์ของประเทศผู้ส่งออกผ้าไหมต่าง ๆ ในเวลาเดียวกัน ซึ่งการศึกษาเช่นนี้จะก่อให้เกิดประโยชน์แก่การปรับปรุงกฎหมายลิขสิทธิ์ไทยในอนาคตได้ ภายในระยะเวลาและงบประมาณอันจำกัดเช่นนี้ได้

ส่วนมูลเหตุที่การศึกษาชิ้นนี้เลือกผ้าไหมจังหวัดสุรินทร์เป็นพื้นที่ในการศึกษา ก็เพราะจังหวัดสุรินทร์เป็นแหล่งผลิตและส่งออกผ้าไหมที่มีชื่อเสียงแหล่งหนึ่งในประเทศไทย ผู้ผลิตผ้าไหมสุรินทร์เองก็มีรูปแบบวิธีการผลิต ขนาดกำลังผลิตที่หลากหลาย รวมทั้งผ้าไหมสุรินทร์เองก็กำลังประสบปัญหาการละเมิดลิขสิทธิ์ การไม่เคารพสิทธิของผู้สร้างสรรค์ตามกฎหมายลิขสิทธิ์ และการขาดความรู้ความเข้าใจถึงคุณประโยชน์ของกฎหมายลิขสิทธิ์แก่งานผ้าไหม ประกอบกับทางคณะผู้วิจัยมีผู้ช่วยเหลือการวิจัยและเจ้าหน้าที่ภาครัฐที่เกี่ยวข้องอยู่ในจังหวัดนี้หลายท่าน การศึกษาผ้าไหมจังหวัดสุรินทร์จึงน่าจะสำเร็จลงได้โดยไม่ยากลำบากนัก

1.6 ประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัย

1. ทราบถึงรูปแบบและประเด็นสำคัญของความคุ้มครองตามกฎหมายลิขสิทธิ์ไทยที่มีกับผ้าไหมสุรินทร์
2. ทราบถึงทิศทาง นโยบายของกฎหมายลิขสิทธิ์และศาลไทยในการกำกับดูแลตลาดผ้าไหมสุรินทร์ งานออกแบบลวดลาย และงานผ้าไหมในภาคอุตสาหกรรม
3. ทราบถึงรูปแบบความคุ้มครองลิขสิทธิ์ในงานลวดลายผ้าไหม งานออกแบบลวดลาย และงานผ้าไหมในภาคอุตสาหกรรมตามกฎหมายต่างประเทศโดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มประเทศผู้ส่งออกสินค้าผ้าไหม
4. ทราบถึงรูปแบบและวิธีการคุ้มครองลิขสิทธิ์ในงานลวดลายผ้าไหม งานออกแบบลวดลาย และงานผ้าไหมในภาคอุตสาหกรรมตามสนธิสัญญาระหว่างประเทศ
5. ทราบถึงแนวทางปรับปรุงกฎหมายลิขสิทธิ์ไทยให้เหมาะสมกับอุตสาหกรรมผ้าไหมไทย